

sådant framställningssätt är naturligtvis inte särskilt tilltalande för en läsare som vill dra igenom hela boken på en gång. Man saknar en enhetlig linje, en röd tråd, som håller intresset vid makt. Men Zeuthen kan här med rätta replikera att han inte velat lägga in någon röd tråd i boken, när det inte finns någon i verkligheten. Och eftersom boken i första hand är beräknad som handbok för universitetsstudier och inte som underhållning för den breda publiken, så är nog metoden den riktigaste. Med den utgångspunkten blir också ordningsföljden mellan de olika kapitlen tämligen likgiltig, om man undantar att historik och allmänna omdömen väl rimligtvis alltid måste komma i början. Det finns därför ingen anledning att kritisera Zeuthens disposition av stoffet, den kunde varit annorlunda, men den är bra som den är också.

De tre första kapitlen kan betraktas som en inledning. Först kommer en principiell uppläggning av försörjningsproblemet — som i stort är bra men smakar en aning av »knappologi« — därefter en kort historik och så en översikt av den nutida socialpolitiken i ett antal länder. I denna inledning lägges problemen upp, och här ges de praktiska exempel som behövs för att läsaren skall få konkret stoff att hänga upp det kommande resonemanget på. Utom Danmark behandlas de nordiska länderna, England, Nya Zeeland, USA och Sovjetunionen samt det gamla tyska socialförsäkringssystemet. Trots att givetvis ingen fullständighet åsyftas, ger framställningen en god bild av de beskrivna ländernas insatser. Jag kan inte kontrollera exaktheten av uppgifterna annat än för Sveriges del, men i det fallet är de utomordentligt korrekta. Endast två små misstag har jag noterat (sid. 58): man förlorar numera inte sin rösträtt även om man är varaktigt försörjd av fattigvården; den reformerade fattigvården skal heta »socialhjälp« inte »socialvård«.

De följande kapitlen behandlar i tur och ordning problemen försäkring-försörjning, frivillighet-tvång- och arbetarförsäkring-folkförsäkring. Här ligger enligt min mening framställningens tyngdpunkt och här gör sig prof. Zeuthens enorma vetande och stora praktiska erfarenhet på ett utmärkt sätt gällande. Även om exemplen i huvudsak hämtas från den danska lagstiftningen, är problemen så allmängiltiga

och de internationella utblickarna så många, att resonemanget har nästan lika mycket att ge en svensk läsare som en dansk. Det ligger i sakens natur att läsaren inte kan hålla med författaren i alla slutsatser, men problemens uppläggning och redovisningen av olika möjligheter till lösning är även i dessa fall mycket givande.

Efter ett par huvudsakligen beskrivande kapitel om socialpolitikens olika grenar och om sammanhanget mellan socialpolitik och sysselsättningspolitik o. s. v., kommer ett tungt vägande resonemang om de sociala förmånernas storlek och form. Här är det särskilt verkan av olika avdragsprinciper i socialförsäkringarna som fångar intresset. Jämförelserna mellan de högst skiftande principerna i olika länder är mycket lärorika. I det sista kapitlet diskuterar Zeuthen de sociala utgifternas storlek och deras inverkan på nationalinkomst och inkomstfördelning. Här bygger han i stor utsträckning på de svenska forskarna Lindahl och Welinder, men han sammanställer deras beräkningar med en rad andra, vilket ger en mycket allsidig belysning av problemen. Det är svårt att utläsa författarens eget ståndpunktstagande ur detta myller av undersökningar och omdömen, men det är kanske ursäktligt.

Social Sikring kommer säkert länge att bli ett standardverk för den akademiska undervisningen i socialpolitik i alla Nordens länder. Många studenter kommer nog att sucka över de mödor de måste underkasta sig för att tillgodogöra sig bokens lärdomar, men de kommer också att kunna konstatera att behållningen är värd besväret. Åke Elmér.

Social sikring i sygdomstilfælde. En kritik af det gældende system og nogle retningslinier for den fremtidige udvikling. En redegørelse afgivet af arbejdsgruppen vedrørende sygekasseforhold og offentlig sundhedsforsorg. Udgivet ved Socialministeriets foranstaltning. København, 1948. 246 sider + 43 sider bilag.

I oktober 1944 trådte en gruppe bestående af nogle embedsmænd og nogle læger sammen for at gennemdrøfte den bestående lovgivning m.m. vedrørende sikring i sygdomstilfælde og for at

sådant framställningssätt är naturligtvis inte särskilt tilltalande för en läsare som vill dra igenom hela boken på en gång. Man saknar en enhetlig linje, en röd tråd, som håller intresset vid makt. Men Zeuthen kan här med rätta replikera att han inte velat lägga in någon röd tråd i boken, när det inte finns någon i verkligheten. Och eftersom boken i första hand är beräknad som handbok för universitetsstudier och inte som underhållning för den breda publiken, så är nog metoden den riktigaste. Med den utgångspunkten blir också ordningsföljden mellan de olika kapitlen tämligen likgiltig, om man undantar att historik och allmänna omdömen väl rimligtvis alltid måste komma i början. Det finns därför ingen anledning att kritisera Zeuthens disposition av stoffet, den kunde varit annorlunda, men den är bra som den är också.

De tre första kapitlen kan betraktas som en inledning. Först kommer en principiell uppläggning av försörjningsproblemet — som i stort är bra men smakar en aning av »knappologi« — därefter en kort historik och så en översikt av den nutida socialpolitiken i ett antal länder. I denna inledning lägges problemen upp, och här ges de praktiska exempel som behövs för att läsaren skall få konkret stoff att hänga upp det kommande resonemanget på. Utom Danmark behandlas de nordiska länderna, England, Nya Zeeland, USA och Sovjetunionen samt det gamla tyska socialförsäkringssystemet. Trots att givetvis ingen fullständighet åsyftas, ger framställningen en god bild av de beskrivna ländernas insatser. Jag kan inte kontrollera exaktheten av uppgifterna annat än för Sveriges del, men i det fallet är de utomordentligt korrekta. Endast två små misstag har jag noterat (sid. 58): man förlorar numera inte sin rösträtt även om man är varaktigt försörjd av fattigvården; den reformerade fattigvården skal heta »socialhjälp« inte »socialvård«.

De följande kapitlen behandlar i tur och ordning problemen försäkring-försörjning, frivillighet-tvång- och arbetarförsäkring-folkförsäkring. Här ligger enligt min mening framställningens tyngdpunkt och här gör sig prof. Zeuthens enorma vetande och stora praktiska erfarenhet på ett utmärkt sätt gällande. Även om exemplen i huvudsak hämtas från den danska lagstiftningen, är problemen så allmängiltiga

och de internationella utblickarna så många, att resonemanget har nästan lika mycket att ge en svensk läsare som en dansk. Det ligger i sakens natur att läsaren inte kan hålla med författaren i alla slutsatser, men problemens uppläggning och redovisningen av olika möjligheter till lösning är även i dessa fall mycket givande.

Efter ett par huvudsakligen beskrivande kapitel om socialpolitikens olika grenar och om sammanhanget mellan socialpolitik och sysselsättningspolitik o. s. v., kommer ett tungt vägande resonemang om de sociala förmånernas storlek och form. Här är det särskilt verkan av olika avdragsprinciper i socialförsäkringarna som fångar intresset. Jämförelserna mellan de högst skiftande principerna i olika länder är mycket lärorika. I det sista kapitlet diskuterar Zeuthen de sociala utgifternas storlek och deras inverkan på nationalinkomst och inkomstfördelning. Här bygger han i stor utsträckning på de svenska forskarna Lindahl och Welinder, men han sammanställer deras beräkningar med en rad andra, vilket ger en mycket allsidig belysning av problemen. Det är svårt att utläsa författarens eget ståndpunktstagande ur detta myller av undersökningar och omdömen, men det är kanske ursäktligt.

Social Sikring kommer säkert länge att bli ett standardverk för den akademiska undervisningen i socialpolitik i alla Nordens länder. Många studenter kommer nog att sucka över de mödor de måste underkasta sig för att tillgodogöra sig bokens lärdomar, men de kommer också att kunna konstatera att behållningen är värd besväret. Åke Elmér.

Social sikring i sygdomstilfælde. En kritik af det gældende system og nogle retningslinier for den fremtidige udvikling. En redegørelse afgivet af arbejdsgruppen vedrørende sygekasseforhold og offentlig sundhedsforsorg. Udgivet ved Socialministeriets foranstaltning. København, 1948. 246 sider + 43 sider bilag.

I oktober 1944 trådte en gruppe bestående af nogle embedsmænd og nogle læger sammen for at gennemdrøfte den bestående lovgivning m.m. vedrørende sikring i sygdomstilfælde og for at

foreslå ændringer heri. Takket være de ganske særlige forhold efter regeringens tilbagetræden i 1943 måtte man nedsætte sådan en gruppe i stedet for en egentlig kommission. Imidlertid må man anse det for en anerkendelse af paterniteten, når gruppens betænkning nu udsendes af Socialministeriet og ganske i traditionel dansk betækningsform.

Betænkningen er delt i fire dele, hvoraf den første og langt den korteste (11 sider) giver en oversigt over *Den gældende lovgivning*. Den er så kort, at den næppe giver mange af betænkningens læsere meget nyt. Det gør derimod den næste del, der på sine 85 sider siges at ville give en *Kritik af den gældende lovgivning*. Det er imidlertid et spørgsmål om denne overskrift er rammende. Hvad der gives, er i virkeligheden en ganske fortræffelig fremstilling af lovgivning og praksis, men den gives under udfoldelse af al ønskelig polit-saglighed.

Dette afsnit må anses for meget værdifuldt. De kritiske konklusioner overlades det ganske til læseren at drage. Jeg tror ikke engang, at man kan påstå, at forfatteren eller forfatterne i særlig grad har udbredt sig om de afsnit, der i deres øjne er særlig forældede. Den tredje del kaldes *Lægetjenestens organisation (beskrivelse og kritik)*. Den er på 51 sider og følger sig naturligt ind til de to foregående afsnit. Også her drejer det sig særligt om deskription. Man har indtryk af, at man i dette afsnit står overfor en anden koncipist. I alt fald er sproget lidt mindre præcist og forfatterens egne synspunkter trænger gang på gang frem ikke blot mellem linierne, men også nu og da på. For økonomer er denne del yderst interessant, fordi den nok i højere grad end de to foregående bringer nyt stof.

Det store skel i denne betænkning går på dette sted efter de tre første deskriptive dele og foran den sidste fjerde del, der giver *Retningslinierne for den fremtidige udvikling* (86 sider). De tre første dele har — måske netop på grund af den store nøgternhed, der præger dem — gjort det klart, at denne kommission ikke har nedsat sig selv uden skellig grund. Der trænges til reform. Ikke mindst den »tvang«, der indførtes med Socialreformen af 1933, må føre til ændringer. For det tvungne medlemsskab blev kun klistret uden på vor gamle lovgivning, men blev slet ikke ind-

arbejdet i denne; dette store arbejde står tilbage. Denne kommissionsbetænkning afslører det. Man kommer her ind på kredsen af personer, der omfattes af sygesikringsordningen; de nuværende helbreds-betingelser har ingen plads i et tvangssystem og foreslås da også fjernet. Det samme gælder aldersbetingelserne, der jo i virkeligheden har samme baggrund som helbreds-betingelserne, nemlig ønsket om at holde de dårlige helbred uden for forsikringen. Endelig har man i nutiden de økonomiske betingelser; dem er det ikke sådan at slippe af med. Kommissionen har utvivlsomt sympati for også at slette denne grænse, men er selvsagt klar over, at det ikke i samme grad som ved de to andre sæt af betingelser blot er at drage konsekvensen af tvangssystemets indførelse. Kommissionen arbejder en del med begreberne frivilligt, obligatorisk eller automatisk medlemsskab. Det sidste afviger fra det obligatoriske derved, at den pågældende ikke selv skal tage noget initiativ for at blive medlem. Man kan sige, at det automatiske blot er at drage konsekvensen af det obligatoriske; men man kan også hævde, at et medlemsskab først automatisk, er det tvivlsomt, om der overhovedet er nogen grund til at opretholde fiktionen om et medlemsskab. Hvorfor så ikke ganske simpelt på offentlig regning stille sundhedsydelse til disposition ligesom de øvrige offentlige ydelser. Vi taler dog ikke om automatisk medlemsskab i vejforsyningsorganisationer o. l. Forskellen bliver da kun noget finansielt. Det automatiske medlemsskab må vist som sin naturlige konsekvens føre til intet medlemsskab og almindelig skattefinansiering. Dette forhindrer ikke, at det er meget sandsynligt, at vi skal igennem det automatiske trin, ligesom vi nu i 16 år har levet på et halvtvangssystem.

Det vil være urimeligt her at komme ind på kommissionens mange forslag til ændringer m. h. t. medlemmers adgang til de forskellige former for hjælp, sikringssystemets mange ydelser, lægetjenestens organisation og endelig vedrørende finansiering og administration. Hele vejen igennem er sagerne blevet tænkt ordentligt igennem; det er karakteristisk at man ikke har samlet sig om noget enkelt forslag, men har søgt at påpege konsekvenserne af flere muligheder.

Mindst dristighed synes man at have vist i de sidste afsnit, hvor finansiering og administration diskuteres. Det er sikkert områder, hvor der i allerhøjeste grad er brug for reformer, men sikkert også et felt, hvor sådanne er vanskelige at gennemføre, for institutioner er sejlivede. Man kan ikke frigøre sig fra tanken, at kommissionen bevidst har undladt at drage helt de yderste konsekvenser af deres tanker for ikke at krænke traditionen så stærkt, at det hele arbejde blev lagt ned i skuffen med utopier. Det ville også have været synd.

Denne betænkning er et smukt eksempel på det høje stade, vore betænkninger er ved at få. Var det ikke en opgave for vort Statsministerium at bringe lidt orden i det danske betænkningssystem. Ville det ikke være praktisk, at de blev inddelt i serier, forsynede med nummer og først og fremmest, at der blev offentliggjort et katalog over betænkningerne. Hvad om man som i Sverige anvendte betænkningernes bagside til at bringe en liste over det sidste års betænkninger o. l. Kommissioners arbejde laves dog ikke blot for de privilegerede læsere i Den røde Bygning og på Christiansborg, men også for interesserede læsere landet over. De sidste har i alt fald meget vanskeligt ved at blive klar over, hvad der eksisterer af betænkninger o. l. om et emne. Det er forresten mit indtryk, at end ikke de privilegerede altid er alt for velorienterede.

Kjeld Philip.

Albert G. Hart: Money, Debt and Economic Activity. Prentice-Hall. New York. 1948 558 sider. Pris: \$ 6,65.

Titlen på denne bog er sikkert ret tilfældig. Den kunne lige så godt have heddet »Penge-teori og pengepolitik«, for alle emner, der hører herunder, behandles i bogen. Af bogens op-lægning synes det også at fremgå, at den er tænkt anvendt som lærebog ved undervisning i dette fag. Der er således ikke tale om, at den bringer nye videnskabelige landvindinger, men giver blot en a-jour føring af emnet. Men dette skulle også være tilstrækkelig begrundelse for dens fremkomst. Pengeteorien har jo været i meget særk udvikling i de sidste årtier, og penge-

teoretiske diskussioner har gået højt inden for økonomernes kredse, navnlig efter at Keynes havde fremsat sine teorier; og der trængtes netop til en samlet fremstilling og afrunding af disse diskussioner. Hart er egentlig hverken for eller imod Keynes. Man må snarest sige, at han søger at følge en mellemvej; og det er vel også et spørgsmål, om vi ikke snart kan holde op med vidtløftige diskussioner for eller imod Keynes. Man kan tage det af Keynes, man kan bruge, bygge videre på det og føre videnskaben længere frem.

Det er typisk for pengeteoriens udvikling, at det er vanskeligt for forfatteren at afgrænse sit emne. Ustandseligt kommer han ind på områder, som måske snarere skulle henregnes til finansvidenskaben, økonomisk historie o. s. v. Men sådan må det være; pengeteorien kan ikke længere analyseres for sig, men må ses i sammenhæng med resten af økonomien. Når man sammenligner Harts nye bog med lærebøger i pengeteori, der er blot 20 år gamle, bliver man klar over de anselige forandringer, der er sket.

I de rent teoretiske afsnit behandler Hart de forskellige teorier og måder, hvorpå pengene kan analyseres, og viser, hvorledes de forskellige analyse-måder kan føre til nogenlunde samme resultat. Derimod forsøger forfatteren ikke at forene de forskellige teorier, og det er ligesom man savner en konklusion efter gennemgangen af de forskellige teorier.

Som det ofte er tilfældet i pengeteoretiske bøger, er afsnittene om pengepolitikken de morsomste, fordi forfatterens egne meninger her kommer tydeligst frem. Og da Hart's opfattelse på væsentlige punkter falder sammen med de tanker, som undertegnede selv har gjort sig, finder jeg naturligvis de pågældende afsnit fortrinlige. Hans udgangspunkt er egentlig meget morsomt, idet han begynder med de forskellige pengeteoretiske »kættere« og andre, der har opfundet diverse universalmidler til at løse alle økonomiske problemer; og gennem en sympatisk analyse af disse forskellige »fantaster« kommer han frem til mere holdbare opfattelser. Flere af disse universalplaner er gammelkendte, også herhjemme, f. eks. Silvio Gesells svindpenge, men det viser sig, at også tiden omkring den 2. verdenskrig har været frugtbar for frem-